

ВИСНОВОК

ЩОДО ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО» ЗДОБУВАЧАМИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Освітньо-професійна програма «Міжнародне право» (далі – ОПП) Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (далі – Університет) є нормативним документом, який регламентує компетентнісні, кваліфікаційні, організаційні, навчальні та методичні вимоги до підготовки магістрів у галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право».

Розробка освітньо-професійної програми за другим (магістерським) рівнем вищої освіти з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» здійснювалася проектною групою під загальним керівництвом проректора з навчально-методичної роботи Університету професора О.М. Ярошенко.

Керівник проектної групи (гарант освітньо-професійної програми) – О.Я.Трагнюк, кандидатка юридичних наук, професорка, доцентка кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

У розробленні ОПП брали участь: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права Європейського Союзу І.В.Яковюк; доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри права Європейського Союзу Ю.В.Щокін; доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права Європейського Союзу Є.М.Білоусов; кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права Європейського Союзу І.М.Жуков; здобувач вищої освіти міжнародного-правового факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого А.Котенко.

Викладання навчальних дисциплін на ОПП здійснюють викладачі, які є штатними співробітниками Університету, мають достатній стаж практичної, наукової та педагогічної роботи, підтверджений високий рівень наукової і професійної активності.

ОПП пройшла експертизу відповідно до «Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», яка і дозволяє сформулювати такі висновки.

1. *Основними цілями ОПП є забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі міжнародного права, які досконало володіють фундаментальними теоретичними знаннями та практичними навичками, вміннями та іншими компетентностями, необхідними для вирішення складних спеціалізованих завдань і практичних проблем*

правового регулювання міжнародних відносин (як у публічно-правовій, так і приватно-правовій сфері), здійснення правотворчої, правозастосовної, експертно-консультаційної та організаційно-управлінської діяльності у сфері зовнішньої політики, міжнародного співробітництва, що передбачає проведення досліджень та/або впровадження інновацій.

Цілі ОПП повністю відповідають місії та стратегії розвитку Університету. Реалізація ОПП дає можливість досягти всіх її програмних результатів навчання.

2. ОПП розроблено відповідно до освітнього законодавства України, зокрема Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», а також нормативних документів НЮУ імені Ярослава Мудрого, які регулюють освітній процес в Університеті: Статуту Університету, затвердженому Наказом МОН від 25.06.2018 р. № 688; «Стратегічного плану розвитку Університету на 2018–2024 роки»; «Положення про організацію освітнього процесу в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора Університету від 26.06.2015 р. № 128; «Положення про моніторинг знань студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора № 127 від 26.06.2015 р., із змінами, затвердженими наказом ректора № 147 від 01.07.2016 р.; «Положення про вибір навчальних дисциплін», затвердженого наказом ректора № 93 від 11.04.2018 р., «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора № 204 від 31.08.2018 р.; «Положення про систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора № 96 від 02.06.2020 р.; «Положення про порядок реалізації права здобувачів вищої освіти Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого на академічну мобільність», затвердженого наказом ректора № 216-С від 04.06.2020 р.; «Положення про підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора № 124 від 01.07.2020 р.; Структури навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни, затвердженої на засіданні Науково-методичної ради (протокол № 1 від 23.02.2021 р.), «Положення про гаранта освітньої програми», затвердженого на засіданні Науково-методичної ради (протокол № 5 від 02.11.2021 р.), «Положення про організацію самостійної роботи студентів/курсантів у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого», затвердженого на засіданні вченої ради (протокол №5 від 23 грудня 2021 р.), «Положення про інклюзивну освіту в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого», затвердженого на засіданні вченої ради (протокол №5 від 23 грудня 2021 р.);

«Положення про порядок визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти», затвердженого на засіданні вченої ради (протокол №13 від 7 липня 2022 р.), «Положення про порядок перевірки рівня унікальності академічних текстів здобувачів вищої освіти», затвердженого на засіданні вченої ради (протокол №5 від 27 січня 2023 р.) та ін.

3. Зміст ОПП повністю відповідає:

– *об'єкту вивчення*: ОПП спрямована на вивчення міжнародного права як соціального феномену, норми і принципи якого регулюють міжнародні відносини у їх динаміці, а також міжнародно-правової та національно-правової імплементації норм міжнародного права, що ґрунтується на правових доктринах, цінностях та принципах, які відображають ідеї гуманізму, прав і свобод людини;

– *цілям навчання*: набуття у здобувачів вищої освіти здатності розв'язувати проблеми та складні задачі у сфері міжнародного (публічного та приватного), європейського права, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог;

– *теоретичному змісту предметної області спеціальності*: вивчення концепцій, теорій, доктрин науки міжнародного та європейського права у їх еволюції; принципів, джерел, суб'єктів, інституційного механізму міжнародного права та права Європейського Союзу; практики реалізації норм різних галузей та інститутів міжнародного публічного й приватного права, права Європейського Союзу; імплементації та реалізації міжнародно-правових норм та норм права Європейського Союзу у внутрішньодержавному праві;

– *методам, методикам і технологіям предметної області спеціальності*: невід'ємною складовою всіх навчальних дисциплін фахової підготовки є науковий інструментарій досліджень у сфері міжнародного права; загальнонаукові і спеціальні методи пізнання міжнародно-правових явищ, що дають можливість визначити стан і перспективи розвитку міжнародних відносин, міжнародного та європейського права; формально-юридичний, історико-правовий, порівняльно-правовий методи; методики оцінки, прогнозування, аналізу даних; цифрові технології, методи оцінювання та аналізу інформації, методи доведення;

– *інструментам та обладнанню предметної області спеціальності*: навчальні дисципліни ОПП спрямовані на формування вмінь і навичок використання сучасного високотехнологічного інформаційно-комунікаційного обладнання, стандартів, інформаційних ресурсів та програмних продуктів, що застосовуються в освітньому процесі, а також в міжнародно-правовій та національно-правовій діяльності.

4. Особливостями ОПП є:

- *універсальність* - забезпечується завдяки викладанню таких взаємопов'язаних навчальних дисциплін як «Європейське приватне міжнародне право», «Право Європейського Союзу та його система», «Правове регулювання внутрішнього ринку ЄС», «Європейське право інтелектуальної власності», «Право СОТ», «Нотаріат та нотаріальні дії консульських установ» тощо;
- *системність*, що дозволяє досягти позитивного синергетичного ефекту поглибленого вивчення міжнародного права (публічного та приватного), права Європейського Союзу, співвідношення міжнародного права із національними правовими системами;
- *новаторський підхід до організації освітнього процесу*, який побудований на органічному поєднанні практико-орієнтованих та традиційних академічних методів і прийомів навчання, а також оптимальному підборі навчальних дисциплін, що сприяють набуттю здобувачами вищої освіти компетентностей, необхідних для здійснення успішної юридичної практики у сфері міжнародних відносин;
- *інноваційність*, що пов'язано зі специфічною моделлю та архітектонікою освітньо-професійної програми, заснованих на теоретико-методологічному і дидактичному її обґрунтуванні у контексті сучасних доктрин міжнародного права як основного регулятора відносин із збереження миру, гарантування безпеки та закріпленні примату міжнародного права у національних нормативних системах демократичних країн;
- *висококваліфікований унікальний викладацький склад Університету* - поєднує відомих вітчизняних науковців та практичних працівників (суддів, прокурорів, адвокатів, представників органів державної влади, судових експертів тощо), а також залучених до викладання професорів-візитерів закордонних університетів-партнерів;
- *практикоорієнтованість*, що забезпечується формуванням у здобувачів вищої освіти практичного досвіду шляхом інтеграції їх у професійне середовище в процесі навчання; залученням їх до роботи у юридичній клініці; запровадженням у освітній процес практикоорієнтованих освітніх компонентів та методів навчання; залученням до викладання практичних працівників;
- *педагогіка співпраці*, завдяки якій взаємовідносини між викладачем і здобувачем вищої освіти будуються на основі взаємоповаги, довіри, авторитету, студентоцентрованості, принципах академічної доброчесності. Співпраця викладача і студента спрямована на передачу професійного та соціального досвіду, засвоєння загальнолюдських цінностей;
- *адаптивність* - гнучкість до змін в організації освітнього процесу та використанні технологій навчання (аудіо- та відео- лекції, вебінари, індивідуальні й групові онлайн-проекти, консультації з використанням ІКТ тощо);

- *сприяння розвитку іншомовного середовища* – професійно-орієнтовані спікінг-клуби, використання іншомовних освітніх платформ (Coursera, HELP on-line courses тощо) тощо;
- *заохочення академічної мобільності здобувачів вищої освіти та викладачів* – залучення до викладання навчальних дисциплін професорів-візитерів із закордонних та провідних вітчизняних університетів, а також зарубіжних і вітчизняних юристів-практиків, створення умов для «включеного» навчання та викладання, заліку кредитів ECTS, використання формальних та неформальних платформ вищої освіти, заохочення самоосвіти та академічної активності здобувачів вищої освіти;
- *забезпечення постійного моніторингу якості освіти* на основі принципів університетської автономії, системності в управлінні якістю освітньої діяльності та якістю вищої освіти, належності та ефективності процедур моніторингу якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, доступності і прозорості процедур забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;
- *застосування онлайн-технологій*, що забезпечує поєднання безпосередньої та опосередкованої форми взаємодії студентів і викладачів у вигляді змішаного навчання (ефективне поєднання off-line та on-line форм комунікацій). Використання під час освітнього процесу мультимедійного обладнання, мультимедійних презентацій, інформаційно-аналітичних ресурсів бібліотечного комплексу, залів судових засідань, навчальних електронних інформаційних комплексів та таких методів навчання, як дебати, модельні судові процеси, майстер-класи, тренінги, ділові ігри, брейн-ринги тощо). Для дистанційного навчання - використання платформ Moodle, Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, відкриті групи у соціальних мережах Facebook, Telegram, WhatsApp, Viber;
- *пріоритетність та привабливість* – не існує аналогів серед освітніх програм, що викладаються в правничих вищих за спеціальністю «Міжнародне право», висока ступінь гнучкості ОПП та академічної мобільності. Проходження практики у органах державної влади (місцевого самоврядування), Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Органах прокуратури України, Органах Національної поліції України, Органах Національного антикорупційного бюро України тощо. Висока ступінь конкурентоспроможності випускників;
- *врахування досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних програм*. Першочергову увагу приділено досвіду іноземних програм підготовки юристів-міжнародників. Серед них: Гарвардський університет (США) – ООП «Міжнародне та порівняльне право»; Університет Тюрку (Фінляндія) – ООП «Міжнародне право та права людини», Вільнюського університету (Литва) – ООП «Міжнародне та європейське право», Європейського коледжу (Бельгія) – ООП «Європейське право», Бостонського

університету(США) – ООП «Міжнародне та порівняльне право», Маастрихтського університету (Нідерланди) – ООП «Міжнародне право», Лейденського університету (Нідерланди) – ООП «Міжнародне публічне право».

Ураховано також досвід підготовки фахівців за ОПП «Міжнародне право» у вітчизняних університетах: Інституту міжнародних відносин КНУ імені Т.Шевченка, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Національного авіаційного університету, Львівського національного університету імені Івана Франка. На основі аналізу кращих практик вироблений власний підхід до навчання за ОПП «Міжнародне право».

5. *Форми й методи навчання та викладання за ОПП відповідають вимогам студентоцентрованого підходу.* ОПП орієнтована на особистість кожного здобувача вищої освіти, його розвиток, формування системи цінностей, довіри та співпраці з викладачами, забезпечення індивідуальної траєкторії навчання, на забезпечення якої спрямовано 25% обсягу ОПП. Студентоцентризований підхід ОПП реалізується через: педагогіку співпраці, яка формує взаємовідносини між викладачем і здобувачем вищої освіти, що будуються на основі взаємоповаги, довіри, авторитету, принципах академічної доброчесності; врахування думки здобувачів освіти стосовно організації освітнього процесу, форм і методів навчання та викладання; формування індивідуальних освітніх траєкторій навчання; впровадження академічної мобільності здобувачів освіти; існування процедур розгляду апеляцій здобувачів вищої освіти; прозорі та об'єктивні критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти; гарантування умов отримання освітніх послуг здобувачами освіти з особливими потребами; запровадження сучасних форм і методів навчання, інноваційних освітніх технологій, сучасних методів оцінювання; можливість вибору навчальних дисциплін; практика залучення фахівців-практиків до освітнього процесу ОПП задля передачі соціального та професійного досвіду.

Можливість формування індивідуальної траєкторії навчання здобувача забезпечується через такі процедури: самостійне обрання здобувачем вибіркових компонентів ОПП; створення індивідуального навчального плану здобувача; участь в програмах академічної мобільності, у тому числі міжнародної; гнучка організація навчання через різні форми: очна, заочна; індивідуалізація форм і методів навчання; регулярне оцінювання здобувачами вищої освіти змісту та структури навчальних дисциплін (далі – НД) із метою їх подальшого вдосконалення; самооцінювання й самоконтроль здобувачами власних результатів навчання; розвиток дистанційних навчальних технологій.

6. *ООП передбачає використання:*

– *актуальних методів навчання і викладання*, які сприяють досягненню програмних результатів навчання, серед яких: формально-логічний, проблемний, дослідницький, евристичний, ситуаційний, метод Сократа, групова дискусія, майстер-клас юриста - практика, лекторіум/тренінг, проведення moot-courts, презентація проєктів, опрацювання аналітичних завдань, підготовка експертних висновків із проблемних питань, ділові/рольові ігри, підготовка портфоліо, тез на конференцію, практика з майбутньої професії, самостійна робота з підручником, навчальними посібниками, нормативно-правовими джерелами, Інтернет-ресурсами (самонавчання), електронно-інформаційними методичними комплексами кафедр, методи дистанційного навчання з використанням платформ Zoom, Moodle, Facebook, практика з майбутньої професії тощо.

– *інноваційних освітніх технологій*: проблемне навчання, технологія ситуативного моделювання, аудіовізуальні технології, технологія модульного навчання, технологія ігрового навчання, кейс-технологія, технологія розвитку критичного мислення, технологія інтерактивного навчання, проєктна технологія, технологія мотивації успіхом, технологія сугестивного навчання, інтегральна педагогічна технологія, інноваційні технології навчання як дослідження, дистанційне навчання, змішане навчання, «перевернуте навчання» тощо;

– *сучасних методів оцінювання*: усне опитування, експрес- опитування, розв'язання тестових завдань, практичних завдань/задач, підготовка і захист реферату за ініціативою студента, peer review, захист кейсу, захист портфоліо, самооцінка студента за питаннями для самоконтролю, колоквіум, захист курсових робіт, усний/письмовий іспит/залік, захист звіту про проходження практичної підготовки, комплексний іспит.

7. *ОПП спрямована на поєднання в процесі її реалізації навчання і досліджень*. Цілі, завдання, структура і програмні результати навчання ОПП, так само навчальний план, програми, силабуси, робочі програми всіх НД і науково-методичні матеріали для здобувачів вищої освіти, не тільки відображають здобутки сучасної науки права, а й орієнтують осіб, які навчаються, на самостійні дослідження правових явищ та процесів, а також тенденцій розвитку суспільних відносин.

8. *ОПП і навчальним планом передбачено виробничу практику здобувачів вищої освіти* (8,0 кредитів ЄКТС, або 240 годин), яка належить до обов'язкових компонентів ОПП. Питання практичної підготовки регламентуються «Робочою програмою виробничої практики студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», «Наскрізною програмою практичної підготовки студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», «Програмою виробничої практики в юридичній клініці».

Керівники баз практики, з якими укладено меморандуми про співпрацю, зорієнтовані на поглиблення у здобувачів вищої освіти когнітивних та практичних компетентностей в предметній області, беруть участь в аналізі результатів практики.

ОПП дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої практичної професійної діяльності (див. перелік компетентностей в ОПП).

Проходження практики здійснюється у відповідності з розробленими програмами на базах практики: органах державної влади (місцевого самоврядування), Секретаріаті Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Органах прокуратури України, Органах Національної поліції України, Органах Національного антикорупційного бюро України, Центрах (бюро) з надання безоплатної правової допомоги, Міністерстві юстиції України та його територіальних підрозділах, Органах державної виконавчої служби (приватний виконавець), Органах державної судової адміністрації України, Місцевих/апеляційних судах, Органах нотаріату (приватний нотаріус), Юридичних підрозділах підприємства, установи, організації, Адвокатських об'єднаннях/адвокат. Як база практичної підготовки студентів використовується Юридична клініка Університету.

9. *ОПП забезпечує формування у здобувачів вищої освіти соціальних компетентностей (soft skills), які відповідають цілям і результатам навчання: здатність до критичного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1); здатність до адаптації та дії в новій ситуації (ЗК 3); здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 4); здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК 5); здатність ефективно працювати в міжкультурному середовищі, зокрема розробляти міжнародні проєкти та управляти ними (ЗК 6); здатність до вирішення проблем інноваційного характеру та до пошуку альтернативних рішень у професійній діяльності (ЗК 9); здатність використовувати новітні інформаційні та комунікативні технології у професійних цілях (ЗК 11); здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти (ЗК 12); здатність до безперервної самоосвіти та самовдосконалення (ЗК 13); здатність до самостійної та командної роботи, керувати роботою та мотивувати інших для досягнення поставленої мети (ЗК 14); Здатність розуміти специфіку предметної сфери і професійної діяльності, приймати обґрунтовані, виважені рішення та усвідомлювати їх етичні наслідки (ЗК 15); здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, з інших галузей знань та видів діяльності, а також здатність працювати в міжнародному фаховому середовищі (ЗК 16) та ін.*

Формування у здобувачів вищої освіти соціальних компетентностей здійснюється у процесі навчання, а також в студентських наукових гуртках Університету, насамперед у студентському науковому гуртку міжнародного права, який функціонує на базі

міжнародно-правового факультету та входить до мережі Міжнародної асоціації студентів-юристів (ILSA). Він має декілька напрямів діяльності, направлених на здобуття soft skills, серед них: moot-court діяльність, speaking club із юристами-носіями іноземної мови, дебатний клуб з міжнародного права, ініціатива "Better Ask", на які запрошуюються фахівці-юристи, які діляться своїми навичками, Legal English movie club, організація флешмобів у школах Харкова, присвячених правам людини, дню Європи тощо. Ці активності дозволяють розвивати: комунікативні навички, навички самоорганізації, тайм-менеджменту, стресостійкості, вміння працювати з інформацією, адаптивність, вміння вести переговори, вміння працювати в команді, ораторські здібності, вміння робити презентації тощо.

10. *ОПП постійно оновлюється.* У цьому беруть участь викладачі ОПП, наукова спільнота, роботодавці, здобувачі вищої освіти й органи їх самоврядування.

Найбільш ефективними методами оновлення змісту ОПП є: 1) проведення теоретичних і методичних семінарів кафедри права Європейського Союзу з обговоренням актуальних питань викладання міжнародного права; 2) опублікування викладачами кафедри авторських навчальних посібників, конспектів лекцій, наукових публікацій з питань міжнародного права; 3) організація наукових дискусій за участю викладачів і роботодавців з актуальних проблем міжнародного права з публікацією матеріалів; 4) вивчення експертних висновків роботодавців і керівників баз практики, що сприяє з'ясуванню актуальних проблем у сфері міжнародних відносин; 5) постійне спілкування викладачів та гарантки ОПП із здобувачами вищої освіти з питань змісту навчального плану та програм НД, якості викладання на ОПП; 6) анкетування здобувачів вищої освіти щодо якості та напрямів удосконалення ОПП; 7) співпраця з органами студентського самоврядування на всіх етапах розроблення й реалізації ОПП тощо.

При оновленні ОПП був врахований досвід професорів кафедри права ЄС Т. Комарової та О. Трагнюк, які проходили стажування в Гертфордширському інверситеті (Британія), Університеті Корк (Ірландія), Гете університеті (Німеччина) та Люксембурзькому університеті.

Таким чином, форми й методи викладання на освітньо-професійній програмі сприяють досягненню програмних результатів навчання, визначених при її розробленні та вдосконаленні. Вони є оптимальними для підготовки фахівців за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

Разом із тим для подальшої активізації процесу досягнення здобувачами програмних результатів навчання освітньо-професійної програми «Міжнародне право» необхідно забезпечити:

- вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти на ОПП, активізацію співпраці із стейкхолдерами, більше їх залучення до освітнього процесу задля підвищення якості освітніх послуг та збільшення у здобувачів вищої освіти практичних навичок професійної діяльності;
- розширення баз практики здобувачів вищої освіти, зокрема в закордонних представництвах міжнародних організацій;
- врегульованість можливостей визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті;
- постійну імплементацію принципів академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти на ОПП, формування у майбутніх фахівців міжнародного права нульової толерантності до будь-яких форм їх порушень.

Це буде сприяти вдосконаленню підготовки магістрів за освітньо-професійною програмою «Міжнародне право» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» на міжнародно-правовому факультеті Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

**Начальниця навчально-методичного відділу,
докторка філософських наук,
професорка**



Галина КЛІМОВА